

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΝΤΙΚΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

msa17041

Θέμα πτυχιακού πρότζεκτ:

Η ιστορία της Caroeira και η εξελικτική της πορεία στη Θεσσαλονίκη.

Επιβλέπων: ΛΑΪΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θεωρώ πως είναι υποχρέωση μου να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Αθανάσιο Λάιο για την πολύτιμη καθοδήγηση του και την υποστήριξη του για την δημιουργία αυτού του ντοκιμαντέρ.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω και όλα τα άτομα που συνέβαλαν στην πραγματοποίηση του ντοκιμαντέρ, από τον άνθρωπο που με ακολούθησε στα ταξίδια για τις λήψεις έως και τα άτομα που με βοήθησαν με τις μετακινήσεις.

Θα ήθελα να αφιερώσω το πτυχιακό μου πρότζεκτ στην ομάδα μου (Jacobina Arte) και πιο συγκεκριμένα στο γκρουπ μου εδώ στην Θεσσαλονίκη για την εξαιρετική δουλειά που έχουν κάνει για την ύπαρξη της Καποείρα στην πόλη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πτυχιακό πρότζεκτ έχει θέμα την ιστορία και την εξέλιξη της Καποείρα στη Θεσσαλονίκη. Η ιδέα μου πρωτοήρθε πριν την περίοδο του κορονοϊού. Σκεπτόμενος τί θα μου κέντριζε το ενδιαφέρον αλλά και να είναι κάτι το οποίο δεν έχει ασχοληθεί κάποιος εκτενέστερα, κατέληξα ότι μια απο τις βασικές μου ασχολίες, η Καποείρα, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως μια ιδέα. Ήταν όμως πολύ γενικό πλαίσιο και ήθελα να το κάνω πιο στοχευμένο και πιο συγκεκριμένα.

Έτσι λοιπόν ασχολήθηκα πιο βαθιά με την ιστορία της ομάδας που ήμουν μέλος (Jacobina Arte) και ανακάλυψα πως ήταν τα θεμέλια για την ύπαρξη της Καποείρα στην Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στη Θεσσαλονίκη. Αυτό το έκανε ακόμα πιο ενδιαφέρον και με έβαλε σε μια διαδικασία να μάθω περισσότερες λεπτομέρειες.

Ψάχνοντας περισσότερο και έχοντας έρθει σε επαφή με τους κατάλληλους ανθρώπους συνειδητοποίησα ότι υπάρχει αρκετό υλικό για να φτιάξω ένα θέμα και ένα μικρό ντοκιμαντέρ περίπου μιας ώρας για την ιστορία της Καποείρα και πως εξελίχθηκε με βάση την Θεσσαλονίκη. Για την προσέγγιση του θέματος χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της επιτόπιας έρευνας, με άμεση επικοινωνία και επαφή με τους κατάλληλους ανθρώπους.

Το παρόν πτυχιακό πρότζεκτ χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αναφέρεται στα τεχνικά θέματα, όπως τα ταξίδια και η απόκτηση του υλικού. Επίσης αναφορά γίνεται και σε δυσκολίες που προέκυψαν και αντιμετωπίστηκαν.

Το δεύτερο μέρος είναι μια σύνοψη της ιστορίας της Καποείρα. Ξεκινώντας με την γενικότερη ιστορία της Καποείρα οι οποίες προέκυψαν από την διαδικασία των συνεντεύξεων και διασταυρώθηκαν με αυτές απο βιβλιογραφική έρευνα και συνεχίζοντας ειδικότερα στον τόπο της Θεσσαλονίκης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	4
ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΤΕΧΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	5
A.1. Εξοπλισμός & συνεργάτες.....	5
A2. Οργάνωση Ταξιδιών	6
A.2.1 Δυσκολίες.....	6
A.3. Ηχογραφήσεις & Βιντεοληψία.....	6
A.3.1 Δυσκολίες.....	7
A.4. Πρόγραμμα Επεξεργασίας.....	8
A.4.1 Διαχείριση υλικού.....	8
A.4.2 Επεξεργασία Υλικού.....	9
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΥΝΟΨΗ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ	11
B.1 Η ιστορία της Καποείρα.....	11
B.2 Η Ιστορία της Καποείρα στην Θεσσαλονίκη.....	13
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / ΑΝΑΦΟΡΕΣ	15
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	16
URL Φωτογραφιών:.....	16
Γλωσσάρι	18

ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΤΕΧΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

A.1. Εξοπλισμός & συνεργάτες

Για την διεκπεραίωση της ιδέας απαραίτητος ήταν κάποιος εξοπλισμός, όπως μια κάμερα και ένας άνθρωπος να με βοηθήσει με τις λήψεις, καθώς και μια συσκευή εγγραφής ήχου. Κατάφερα και βρήκα μια καλή συσκευή εγγραφής ήχου και κάποιον να με βοηθήσει με την βιντεοληψία σχετικά εύκολα. Στη συνέχεια, αφού συγκέντρωσα, τον εξοπλισμό μου, ήρθα σε επικοινωνία με τα κατάλληλα άτομα τα οποία θα τους έπαιρνα τις συνεντεύξεις για την συγκέντρωση του υλικού. Ήτανε αρκετά δύσκολο να επικοινωνήσω με κάποιους από αυτούς διότι είναι βραζιλιάνοι και χρειάστηκα την βοήθεια τρίτων ατόμων για να πραγματοποιηθούν οι συναντήσεις.

Συνολικά επέλεξα τρεις βραζιλιάνους και έξι έλληνες: από Θεσσαλονίκη τέσσερις, από Αθήνα και Ξάνθη έναν από τους οποίους το υλικό δεν βρήκε θέση στο ντοκιμαντέρ, για να μαζέψω αρκετό υλικό. Έχοντας επικοινωνήσει λοιπόν επιτυχώς για τις συνεντεύξεις, πρώτη μου συνέντευξη έχει κανονιστεί με τον έναν από τους τρεις βραζιλιάνους, τον Contra Mestre Montanha. Ο άνθρωπος που θα με βοηθούσε με την βιντεοληψία ωστόσο βρισκόταν στην Αθήνα οπότε κανονίσαμε μια συνάντηση στον Βόλο, όπου είναι και ο τόπος καταγωγής μας πριν πάμε για να οργανωθούμε και να αναχωρήσουμε για το ταξίδι μας στην Θεσσαλονίκη.

Επίσης προέκυψε κάτι το οποίο δεν είχα υπολογίσει. Χρειάστηκα και έναν μεταφραστή πορτογαλικών διότι ο ένας βραζιλιάνος ήθελε να εξιστορήσει τα γεγονότα στη γλώσσα του για να μπορεί να εκφραστεί καλύτερα και να είναι πιο ακριβής. Έκανα μια μικρή έρευνα και βρήκα κάποιον να με βοηθήσει με τις μεταφράσεις ο οποίος κιόλας έχει άμεση σχέση με το θέμα και με μεγάλη του χαρά μου έδωσε την βοήθεια του καθώς έκανε Καποείρα και ήταν μέλος της ομάδας όταν πρωτοδημιουργήθηκε και γνώριζε όλους τους συνεντευξιαζόμενους.

A2. Οργάνωση Ταξιδιών

Όπως προανέφερα συναντήθηκα με τον άνθρωπο που είχα συνεννοηθεί για την βιντεοληψία στον Βόλο και αναχωρήσαμε για Θεσσαλονίκη καθώς και αργότερα για Ξάνθη και Αθήνα. Το πλάνο των ταξιδιών είχε ως εξής, ξεκινήσαμε με την Θεσσαλονίκη όπου ήταν και το μεγαλύτερο ποσοστό του υλικού, συνεχίσαμε πηγαίνοντας στην Ξάνθη που είναι δίπλα και τέλος κατεβήκαμε Αθήνα.

Οι τρεις Βραζιλιάνοι, εκ των οποίων ο ένας είναι ο ιδρυτής (Mestre Pitbull) της ομάδας (Jacobina Arte) βρίσκονται στην Θεσσαλονίκη μαζί με τους 3 Έλληνες οπότε ήταν εύκολο με ένα ταξίδι σε λίγες μέρες, με συνεννόηση απο πριν να έρθω σε επαφή με τα άτομα που ήθελα για να πάρω τις συνεντεύξεις.

A.2.1 Δυσκολίες

Εποχή του κορονοϊού όμως να ταξιδέψουμε χωρίς κάποιο πιστοποιημένο δικαιολογητικό χαρτί δεν ήταν εφικτό. Επομένως κάναμε μια δήλωση με τον καθηγητή μου όπου αναγραφόταν ο λόγος του ταξιδιού μου και φυσικά τηρώντας τις απαραίτητες προϋποθέσεις όπως τα rapid test και οι масκες, εγώ και ο συνεργάτης μου καταφέραμε να ταξιδέψουμε με ασφάλεια και δίχως κάποιο πρόβλημα. Το ίδιο ακριβώς έγινε και για τα άλλα δύο μας ταξίδια στην Ξάνθη και στην Αθήνα.

Επιπλέον κάτι ακόμα που έπρεπε να σκεφτούμε ήταν που θα μείνουμε αυτές τις μέρες που θα βρισκόμαστε στις πόλεις. Στην Θεσσαλονίκη ένα μέλος από την ομάδα με μεγάλη του χαρά προσφέρθηκε να μας φιλοξενήσει, στην Ξάνθη βρήκαμε φιλοξενία σε συγγενικά μου πρόσωπα και στην Αθήνα στο σπίτι του συνεργάτη μου. Επίσης είχαμε και βοήθεια με κάποιες μετακινήσεις εντός των πόλεων διότι με τα μέσα ήταν πολύ χρονοβόρο και περίπλοκο.

A.3. Ηχογραφήσεις & Βιντεοληψία

Σε όλες τις συνεντεύξεις είχαμε να σκεφτούμε τα πιθανά κατάλληλα μέρη για να πραγματοποιηθούν. Είχαμε δύο κριτήρια ως βάση, το πρώτο ήταν να έχουμε ωραία ατμόσφαιρα και εικόνα καθώς και ακουστική όσο γίνεται και το δεύτερο να είναι κάποιο μέρος βολικό προς τους συνεντευξιαζόμενους και αν είναι εφικτό να έχει κάποια σχέση με την ιστορία.(π.χ.Αίθουσα προπονήσεων).

Όλες οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν όπως είχαν προγραμματιστεί χωρίς να παρουσιαστεί κάποιο πρόβλημα εκτός από αυτήν με τον Βραζιλιάνο ο οποίος επιθυμούσε να μιλήσει στα πορτογαλικά αλλά ευτυχώς ήταν μαζί μας και ένας παλιός μαθητής του και μας βοήθησε να επιβεβαιώνουμε ότι οι απαντήσεις ήταν εντός πλαισίου.

A.3.1 Δυσκολίες

Οι δυσκολίες που κληθήκαμε να αντιμετωπίσουμε ήταν αρκετές αλλά σταθήκαμε τυχεροί καθώς δεχτήκαμε πολύ βοήθεια από τα μέλη της ομάδας. Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε ήταν η επιλογή του χώρου, αν θα είναι εξωτερική ή εσωτερική. Ιδανικά, θέλαμε να είναι εξωτερική αλλά και στις δύο προσπάθειες που κάναμε δεν είχαμε το επιθυμητό αποτέλεσμα από άποψης ήχου λόγω περιφερειακών περιττών θορύβων. Επίσης ο καιρός δεν μας ευνόησε ιδιαίτερα για την πραγματοποίηση εξωτερικής ηχογράφησης.

Το αμέσως επόμενο, εφόσον οι συνεντεύξεις θα έπρεπε να γίνουν κάπου εσωτερικά, ήταν με τον χώρο που είχαμε διαθέσιμο στην κάθε συνέντευξη να δημιουργήσουμε ένα όμορφο πλάνο. Είτε αυτό ήταν το σπίτι του συνεντευξιαζόμενου, είτε ήταν ο χώρος που γίνονται οι προπονήσεις. Η συνεννόηση ήταν πολύ εύκολη ωστόσο χάρη στην μεγάλη προθυμία όλων των συνεντευξιαζόμενων για την δημιουργία αυτού του ντοκιμαντέρ. Επομένως πραγματοποιήσαμε τις συνεντεύξεις μας στους σχετικούς χώρους που αναφέρθηκαν λίγο πιο πάνω.

A.4. Πρόγραμμα Επεξεργασίας

Για την επιλογή του προγράμματος που θα έκανα το μοντάζ επέλεξα το adobe premiere. Ο βασικότερος λόγος που έκανα αυτή την επιλογή ήταν επειδή προσφέρει πολλά εργαλεία ως προς την επεξεργασία ενός βίντεο από απλά έως και σύνθετα. Επίσης είχα την ευκαιρία να έχω μια καθοδήγηση από έναν επαγγελματία φίλο μου που χρησιμοποιεί χρόνια το συγκεκριμένο πρόγραμμα, και με ενθάρρυνε για αυτή την επιλογή, για διάφορες λειτουργίες, όπως το κόψιμο - ράψιμο, συντομεύσεις εργαλείων για να κερδίζω χρόνο καθώς και για προσθήκη φίλτρων.

A.4.1 Διαχείριση υλικού

Το επόμενο μου βήμα ήταν να δώ όλο το υλικό που είχα συγκεντρώσει και να κατηγοριοποιήσω τα βίντεο έτσι ώστε να μπορέσω πιο εύκολα να φτιάξω τις ενότητες του ντοκιμαντέρ. Οι ενότητες μου ήθελα να έχουν μια λογική σειρά. Πρώτα να γίνει μια γνωριμία για το τι είναι η Capoeira και πώς ξεκίνησε και σιγά-σιγά να εξελίσσεται περνώντας στο κύριο θέμα του ντοκιμαντέρ, πώς έφτασε στην Θεσσαλονίκη και πώς και από ποιους εξελίχθηκε. Ήταν αρκετά δύσκολο να βρω αυτή τη σειρά όπως την ήθελα γιατί στην διάθεσή μου είχα αρκετό υλικό και χρειάστηκε αρκετές προσπάθειες.

Ωστόσο αυτή ήταν μόνο η αρχή. Το παρόν πτυχιακό πρότζεκτ χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα γίνεται μια πρώτη γνωριμία με την ιστορία της Καποείρα με τον Contra Mestre Torneiro να μας δίνει καλή ιδέα για το τι είναι η Καποείρα, από πού προέρχεται, τους ανθρώπους που την βοήθησαν να εξελιχθεί και πολλά ακόμα ιστορικά γεγονότα.

Στην δεύτερη ενότητα αφού έχει γίνει μια καλή εισαγωγή περνάμε πιο ειδικά για την εξέλιξη της Καποείρα στην Θεσσαλονίκη. Οι άνθρωποι που αναφέρονται σε αυτό το θέμα είναι αρχικά ο ιδρυτής της ομάδας, Mestre Pitbull με καταγωγή από την Bahia της Βραζιλίας, ο οποίος ζήτησε να μας πει την ιστορία στα πορτογαλικά επειδή είναι η μητρική του γλώσσα και θα ήθελε να μπορεί να εκφραστεί και να μιλήσει άνετα για την κουλτούρα και την ιστορία του. Έγινε αναφορά στην αρχή της ομάδας (επιλογή ονόματος, βασικά πρώτα μέλη κλπ) και στην περαιτέρω διαδικασία για να συνεχίζει να εξελίσσεται ως σήμερα.

Συνέχεια έχουν οι δύο άνθρωποι που ουσιαστικά κίνησαν τα νήματα για να φτάσει η Καποείρα στην Ελλάδα ξεκινώντας από την Θεσσαλονίκη και φέρνοντας τον Mestre Pitbull. Το περιεχόμενο των πληροφοριών που μας αφηγούνται η Araronga και ο Serpente αναφέρεται τόσο στην διαδικασία που χρειάστηκε για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο όσο και σε πληροφορίες για τους πιο διάσημους και γνωστούς αφροβραζιλιάνικους χορούς όπως την Samba de Roda και το Candomble. Αναφορά γίνεται και στο Maculele, έναν πιο ιδιαίτερα πολεμικό χορό, από τον Contra Mestre Torneiro.

Στην τρίτη ενότητα επέλεξα να χρησιμοποιήσω υλικό που συνέλεξα σχετικά με τα παιδικά τμήματα και τι ρόλο έπαιξαν στην άνθηση της τέχνης. Αν και φαινομενικά θα μπορούσε κανείς να πει “πώς γίνεται να έπαιξε κάποιο ρόλο κάτι τέτοιο;”, ο Professor Malandro (Contra Mestre αυτή τη στιγμή) μας αποδίδει πολύ όμορφα και απλά πώς και γιατί έγινε αυτό. Επίσης γίνεται αναφορά στην εμπειρία του με τα παιδικά τμήματα καθώς και στο τι προσφέρει μια τέτοια τέχνη σε τέτοιες ηλικίες.

Καθόλη την διάρκεια των αφηγήσεων έχει προστεθεί οπτικοακουστικό υλικό με φωτογραφίες που συνέλεξα διαδικτυακά, αλλά και από μέλη της ομάδας, σχετικές με τα ιστορικά γεγονότα, με σεμινάρια, απονομές ζωνών της ομάδας για ενήλικες και παιδιά καθώς και προσωπικές μικρές αφηγήσεις των παιδιών. Επίσης βρέθηκε από τον Serpente και μου παραχωρήθηκε το δικαίωμα να χρησιμοποιηθεί βίντεο με την πρώτη απονομή ζωνών της Jacobina Arte στην Χ.Α.Ν.Θ.

A.4.2 Επεξεργασία Υλικού

Η πρώτη μου κινήση, όπως προανέφερα, ήταν να γίνει κατηγοριοποίηση και επιλογή αποσπασμάτων που θα χρησιμοποιήσω. Αφού έγινε η εισαγωγή τους στο πρόγραμμα με την επιθυμητή σειρά, συνέχεια είχε η αφαίρεση του μη καθαρού ήχου και η προσθήκη των καθαρών ηχητικών από την συσκευή εγγραφής ήχου. Ο συγχρονισμός ήχου-εικόνας ήταν κάτι καινούργιο για μένα και στην αρχή μου φάνηκε αρκετά δύσκολο και ίσως αδύνατο κάποιες φορές. Ωστόσο μετά από αμέτρητες προσπάθειες το βρήκα πολύ ενδιαφέρον και εφικτό να γίνει σε όλα τα αποσπάσματα.

Επιπλέον, για να αποκτήσει περισσότερο ενδιαφέρον, ήθελα να εμπλουτίσω τις αφηγήσεις με εικόνες σχετικές με αυτά που περιέγραφε ο κάθε συνεντευξιζόμενος, όπως για παράδειγμα τους σκλάβους, τα πλοία που έκαναν τις μεταφορές των σκλάβων, καθώς και μεγάλους δασκάλους της τότε εποχής. Η επιλογή αυτών των φωτογραφιών ήταν αρκετά δύσκολη καθώς έψαχνα για πολύ συγκεκριμένα πράγματα που να ταιριάζουν στην αφήγηση. Κάτι ακόμα που ήταν απαραίτητο ήταν η προσθήκη υλικού από διάφορα σεμινάρια και απονομές ζωνών για παιδιά και ενήλικες. Αφού πλέον είχε στηθεί ο σκελετός, η επόμενη μου κίνηση ήταν η εισαγωγή υποτίτλων στην αφήγηση του Mestre Pitbull, το οποίο αποδείχθηκε και το πιο δύσκολο κομμάτι της διαδικασίας. Ο λόγος που ήταν περίπλοκο και απαιτούσε ιδιαίτερη προσοχή ήταν επειδή δεν γνωρίζω πορτογαλικά και δεν ήταν εφικτό να έχω κάποιο γραπτό κείμενο πορτογαλικά-ελληνικά μεταφρασμένο. Οπότε, η μόνη λύση για να έχω όσο το δυνατόν πιο ακριβή μετάφραση, ήταν να γίνει λεκτικά πρόταση-πρόταση και να την έχω ηχογραφημένη έτσι ώστε να ακούω και να γράφω τους υπότιτλους ταυτόχρονα. Αυτό ήταν όμως ιδιαίτερα χρονοβόρο και πολλές φορές χρειάστηκε να ακούσω τις ηχογραφημένες μεταφράσεις πολλές φορές.

Τέλος, έμειναν οι λεπτομέρειες. Επιλογή γραμματοσειρών και μεγέθους για τους τίτλους όπως και κίνηση (fade in - fade out) των ενοτήτων και των υποτίτλων καθώς και η εισαγωγή από μικρές δικές μου αφηγήσεις οι οποίες ηχογραφήθηκαν πολύ αργότερα από άλλο άτομο με αναφορά του περιεχομένου τις κάθε ενότητας πριν από αυτήν.

ΜΕΡΟΣ Β': ΣΥΝΟΨΗ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ

B.1 Η ιστορία της Καποείρα.

Ο Contra Mestre Torneiro, ο οποίος εμφανίζεται στην πρώτη ενότητα του ντοκιμαντέρ, μας παρουσιάζει την Καποείρα ως μια τέχνη που γεννήθηκε μέσω της σκλαβιάς. Απο την αφήγηση μπορούμε να καταλάβουμε πόσο σκληρές και μη βιώσιμες καταστάσεις ζούσαν οι άνθρωποι εκείνης της εποχής. Παρόλα αυτά, κατάφεραν να δημιουργήσουν το δικό τους "όπλο" για να πολεμήσουν για την ελευθερία τους και το ονομάσανε Capoeira.

Σύμφωνα με τον Torneiro αλλά και την Araronga η άσκηση της πολεμικής τέχνης καθίσταται παράνομη για τους σκλάβους, με την αστυνόμευση να παίρνει προληπτικά μέτρα, όπως μας αναφέρει ο Torneiro στο 4:06-4:45 χωρίζοντας όλους τους σκλάβους που μπορούν να μιλήσουν και να επικοινωνήσουν έτσι ώστε να μην μπορούν να δημιουργήσουν κάποιο σχέδιο επανάστασης¹. Επιπλέον ποινές και τιμωρίες, ιδιαίτερα σκληρές, αντιμετώπιζε όποιος σκλάβος πιανονταν απο την αστυνομία να παραβαίνει τους νόμους.

Όμως, οι βίαιες καταστάσεις, η έλλειψη της ελευθερίας και οι αυστηροί νόμοι οδήγησαν τους σκλάβους στην αντίδραση και στο ένστικτο της επιβίωσης και της αυτοπροστασίας. Όπως πολύ ωραία μας εξηγεί ο Contra Mestre Montanha στο 8:46-9:36 μια απο τις κινήσεις των σκλάβων ήταν να εφεύρουν δικά τους ονόματα-παρατσούκλια έτσι ώστε να αποκρύψουν την πραγματική τους ταυτότητα από τις περίπολους αλλά ταυτόχρονα μεταξύ τους να μπορούν να συνεννοούνται. Αυτό συνεχίζεται μέχρι και σήμερα στον χώρο της Καποείρα ως έθιμο, με τους δασκάλους να "βαφτίζουν" τους μαθητές τους με ένα παρατσούκλι το οποίο θεωρούν ότι τους χαρακτηρίζει είτε με τον τρόπο που κινούνται όταν κάνουν Καποείρα, είτε επειδή έχουν κάποια ιδιαίτερη εξωτερική εμφάνιση (π.χ. ένα ζώο), είτε απο την ιδιοσυγκρασία του ατόμου.

Άξιο σημείωσης είναι η θέληση που έδειξαν η οποία τους οδήγησε να βρουν τρόπο να επικοινωνούν χωρίς να μιλάνε την ίδια γλώσσα, να αναμείξουν τις γνώσεις και

¹ Παπαδόπουλος 2008: 12

τις παραδόσεις τους απο χορούς και πολεμικές τέχνες και να δημιουργήσουν κάτι καινούργιο από αυτό. Επίσης ο Contra Mestre Torneiro στο 6:20-7:05 μας επισημαίνει πως είχαν έναν ηγέτη που τον αποκαλούσαν Zumbi καθώς και τα δικά τους καταφύγια (Quilombos) μέσα στο δάσος όπου η αστυνομία έχανε τα ίχνη τους έτσι ώστε να φτιάξουν το σχέδιό τους.

Κάτι ακόμα που σκέφτηκαν να κάνουν, όπως μας αναφέρει ξανά ο Torneiro και η Araronga, είναι να “ντύσουν” την πολεμική τους τέχνη με μουσική και να κάνουν τις κινήσεις να μοιάζουν με χορογραφίες έτσι ώστε όταν γίνεται κάποιος έλεγχος ή περιπολία να αλλάζουν την προπόνηση τους σε χορευτικό περιεχόμενο για να μην μπορούν να κατηγορηθούν για καταπάτηση των νόμων². Τα ονόματα των πιο διάσημων και πολύ χρησιμοποιημένων χορών μέχρι και σήμερα είναι η Samba De Roda, το Maculele (κυρίως χρησιμοποιώντας ξύλα ως μαχαίρια) και το Candomble. Πιο αναλυτικές αναφορές γίνονται από την Araronga και τον Contra Mestre Torneiro.

Η Καποείρα ύστερα γνώρισε δύο ανθρώπους που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξή της. Όπως μας αναφέρει και ο Contra Mestre Torneiro ο ένας ήταν ο Mestre Bimba και ο άλλος ο Mestre Pastinha. Ο Mestre Bimba ήταν ουσιαστικά ο άνθρωπος που ανέδειξε την Καποείρα ως πολεμική τέχνη, και το στυλ που υποστήριζε (Capoeira Regional) ήταν καθαρά μαχητικό με πολλές κλωτσιές, κοντινό και μακρινό παιχνίδι, αποφυγές, ακροβατικά και έντονη γρήγορη μουσική. Ο Mestre Pastinha υποστήριζε το παραδοσιακό στυλ (Capoeira Angola). Ένα στυλ βασισμένο σε πιο αργή μουσική, με έκφραση όπως ακριβώς και οι κινήσεις. Οι κινήσεις των ατόμων που έμπαιναν να παίξουν στον κύκλο ήταν αργές, γειωμένες κοντά στο έδαφος και ο σκοπός ήταν ο ένας να προσπαθήσει να εξαπατήσει τον άλλον και να περάσει κάποιο “χτύπημα” είτε με προσποιήσεις του σώματος είτε με το να κινείται άριστα στον χώρο. Το παιχνίδι ήταν κυρίως κοντινό.

Συνοπτικά, η Καποείρα δημιουργήθηκε με αφορμή τις σκληρές καταστάσεις της σκλαβιάς αλλά και την θέληση των σκλάβων να αντιδράσουν με τον δικό τους τρόπο. Μεγάλο ρόλο επίσης έπαιξε η ανάμιξη των εθνικοτήτων γιατί έτσι δόθηκε η δυνατότητα περισσότερων ιδεών, συνυπήρχαν περισσότερες κουλτούρες και παραδόσεις και έτσι με λίγα στοιχεία από την κάθε μια γεννήθηκε η Καποείρα.

² Παπαδόπουλος 2008:12-13

B.2 Η Ιστορία της Καποείρα στην Θεσσαλονίκη

Η δημιουργία της Jacobina Arte έγινε περίπου το 2000 μετά από πρόσκληση της Araronga και του Serpente προς τον Mestre Pitbull, ο οποίος τότε βρισκόταν στην Γαλλία, να έρθει στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Θεσσαλονίκη. Αφορμή για την πρόσκληση αυτή ήταν τα ταξίδια που έκαναν τα προηγούμενα χρόνια στην Βραζιλία και είχαν έρθει σε επαφή με την Καποείρα και το βρήκανε ιδιαίτερα εντυπωσιακό και αποφάσισαν να κάνουν μια αρχή να έρθει στην Ελλάδα.

Η ιδέα αυτή όμως αποδείχθηκε πιο δύσκολη και περίπλοκη, γιατί εκείνη την εποχή, όπως μας αναφέρει και ο Serpente, ήταν πολύ δύσκολο να έρθει κάποιος αλλοδαπός στην Ελλάδα με τις άδειες παραμονής και όλη την γραφειοκρατία. Παρόλα αυτά, βρέθηκαν λύσεις και κατάφερε να βρεθεί και ένας μεγάλος επίσημος χώρος για προπονήσεις. Ο χώρος αυτός ήταν η Χ.Α.Ν.Θ όπου εκεί πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες προπονήσεις και μετά από μια καλή διαφήμιση της Καποείρα μαζεύτηκε αρκετός κόσμος για να γίνει μια αρχή.

Απο την σκοπιά του, ο Mestre Pitbull δέχτηκε την πρόσκληση διότι, όπως μας αναφέρει, ήθελε να βρει μια πόλη στην οποία θα μπορούσε να ξεκινήσει ένα δικό του γκρουπ. Τελικά επέλεξε την Θεσσαλονίκη διότι μετά την αρχή η ενέργεια και το ενδιαφέρον που έδειχνε τόσο ο κόσμος που ερχόταν για πρώτη φορά σε επαφή με την Καποείρα όσο και οι άνθρωποι που τον βοηθούσαν να κάνει το ξεκίνημά του ήταν πολύ θετική και αυτό ήταν το οποίο χρειαζόταν για μια δυναμική αρχή.

Έχοντας καταγωγή απο την Bahia της Βραζιλίας και πιο συγκεκριμένα από ένα χωριό που ονομάζεται Jacobina το γκρουπ ονομάστηκε Jacobina Arte διότι όπως μας λέει ο Mestre Pitbull στο 17:03-17:14 Jacobina είναι ο τόπος καταγωγής του και Arte η τέχνη που θέλει να μεταδώσει στον κόσμο. Σημαντικό ρόλο έπαιξαν επίσης και ο Contra Mestre Torneiro και ο Contra Mestre Montanha η οποίοι ταξίδεψαν και αυτοί από την Jacobina και ήρθαν για να στηρίξουν το γκρουπ κάνοντας μαθήματα και διάφορες παραστάσεις με ακροβατικά και χορούς.

Καθώς εξελισσόταν το γκρουπ μεγάλη απήχηση επίσης είχαν και τα παιδικά τμήματα κάτι το οποίο μακροπρόθεσμα έπαιξε τεράστιο ρόλο στην πορεία του γκρουπ. Σύμφωνα με τον Professor Malandro στην αρχή τα τμήματα αφορούσαν ενήλικες αλλά σιγά σιγά ξεκίνησε να έχει και μικρότερες ηλικίες και αυτό ήταν πολύ ωφέλιμο διότι αυτή

την στιγμή υπάρχουν άτομα στο γκρουπ που έχουν ξεκινήσει Καποείρα από πολύ μικρή ηλικία και αυτή την στιγμή έχουν ενηλικιωθεί. Έτσι, έχουν αποκτήσει μεγάλη εμπειρία στην τέχνη έτσι ώστε να μπορούν να διδάσκουν και οι ίδιοι με αποτέλεσμα να υπάρχουν ολοένα και περισσότερες επιλογές να έρθει σε επαφή με την Καποείρα μέσα στην Θεσσαλονίκη. Βέβαια κάποιοι επέλεξαν να αλλάξουν πόλεις, και επομένως η Καποείρα διαδόθηκε και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας (π.χ. Κομοτηνή, Ξάνθη, Αθήνα κ.α).

Πέρα από τον ρόλο που έπαιξε στην εξέλιξη όμως, ο Contra Mestre Malandro μας παρουσιάζει και κάποια οφέλη που προσφέρει η Καποείρα στα παιδιά αλλά και την εμπειρία του όταν πρωτοήρθε σε επαφή. Λόγω της ιδιαίτερης κουλτούρας της Καποείρα τα οφέλη ποικίλουν διότι συνδυάζεται η πολεμική τέχνη με τον χορό και το παιχνίδι, κάτι το οποίο σε αυτές τις ηλικίες είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να μάθουν μια πολεμική τέχνη, να μάθουν μουσική, να χορεύουν και λόγω όλων αυτών έχουν και την ευκαιρία να κοινωνικοποιούνται. Όλα αυτά σε συνδυασμό με την εκγύμναση του σώματος τους με ασφαλή τρόπο.

Συνοπτικά, η εδραίωση της ομάδας ήταν πολύ δύσκολη για πολλούς λόγους. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι μοιάζει με την ιστορία της Καποείρα. Πολεμώντας τις δύσκολες συνθήκες και με πολύ διάθεση και καλή ενέργεια και δίνοντας από λίγο ο καθένας πραγματοποιήθηκε η δημιουργία της ομάδας. Χωρίς όριο ηλικίας, ο καθένας μπορεί να έρθει και να προπονηθεί και να γνωρίσει αυτή την μοναδική πολεμική τέχνη που συνδυάζει και την μουσική και τον χορό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Βιβλιογραφία :

1. Assuncao, Matthias Rohrig (2003). *Capoeira: The History of an AfroBrazilian Martial Art*, (Cass, Frank)
2. Almeida, Bira (1986). *Capoeira, a Brazilian art form: History, philosophy, and practice*, (North atlantic books, Berkeley, California)
3. Παπαδόπουλος, Δημήτριος (2008). *Carno de Capoeira*, (Κέντρο παραστατικών τεχνών)

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ :

Για το υλικό μου δόθηκε η άδεια από τον Σταμάτη Κράββαρη και από τον Δήμο Τουφεξή να χρησιμοποιήσω ό,τι χρειαστώ απο τα κανάλια τους καθώς και από το φωτογραφικό υλικό.

Workshop Mestra Jo : https://www.youtube.com/watch?v=aBB_KdvqM_2mM

16η Απονομή ζωνών στη Θεσσαλονίκη : https://www.youtube.com/watch?v=-8ySsE_0I0

Αφηγήσεις παιδιών : <https://www.youtube.com/watch?v=TCL7WgGH1uE>

1η απονομή ζωνών στη ΧΑΝΘ : https://www.youtube.com/watch?v=4_1uheggIYY

2η απονομή ζωνών για παιδιά : <https://www.youtube.com/watch?v=80-M2CvK8P4>

Το βίντεο θα αναρτηθεί στο Youtube με τίτλο “Η ιστορία της Capoeira και η εξελικτική της πορεία στην Θεσσαλονίκη “.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

URL Φωτογραφιών:

01 - Captives	https://www.thoughtco.com/thmb/1qO6ZzLhKBF4eC4xmMJqqDPFHdA=/650x0/filters:no_upscale():max_bytes(150000):strip_icc():format(webp)/SlaveBarkWildfire-569fdc3b5f9b58eba4ad7e2e.jpg
02 - Slavery_Trade	https://www.thoughtco.com/thmb/YaNo8c77ua6kxTIXaJUVQuLMS4=/768x0/filters:no_upscale():max_bytes(150000):strip_icc():format(webp)/captives-being-brought-on-board-a-slave-ship-on-the-west-coast-of-africa--slave-coast--c1880-802464822-59fb46fc0d327a003632d7d3.jpg
03 - Slave_Punishment	https://Capoeiraabc.com/wp-content/uploads/2018/02/escravos.jpg
04- Slave_Punishment_2	https://curioushistorian.com/content/131487/f2b045f866576c0abf6e634de6271b66.jpg
05 - Slaves_carrying	https://www.portail-esclavage-reunion.fr/wp-content/uploads/2018/10/fig-4-4.jpg
06 - Slave_Trade_3	https://www.fairoserver.com/wp-content/uploads/2020/07/Transatlantic-slave-trade.jpg
07 - Slave_Trade_4	https://thekootneeti.in/wp-content/uploads/2020/10/maxresdefault-1-scaled.jpg
08 - Roda_Slaves	https://Capoeira.online/wp-content/uploads/2016/11/Brazil_16thc_tupinamba-460x382.jpg
09 - Quilombos	https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTJF3LZ-IOPKjbTx81zpojO7jBPp-gLN5zJJXuQ3eW5z3WiAkr4fo3y_3C4jbylOY9Hcl&usqp=CAU
010 - Quilombo_2	http://www.old.Capoeira-auvergne.com/site/IMG/Capoeira/zumbi4.jpg

011 - Roda_slaves_1	https://images.squarespace-cdn.com/content/v1/58db15ab20099ebcba56af35/1490753445465-5JOAYGH6YU5OHASU2IAY/aboutCapoeira.jpg?format=2500w
012 - Slaves_fighting_2	https://Capoeiraatl.com/wp-content/uploads/2023/03/maculele-histoire-300x180.jpg
013 - Samba_De_Roda	https://i.pinimg.com/originals/bd/41/b5/bd41b58bed8469d73e3289828ea2d6f4.png
014 - Samba_De_Roda_2	http://kadaraCapoeira.ca/wp-content/uploads/2014/08/samba-kadara-1024x640.jpg
015 - Samba_De_Roda_3	https://i.pinimg.com/originals/eb/01/97/eb0197d2dc8f8f016a3ca24e2e59126c.jpg
016 - Slaves_Fighting	https://ensomartialarts.com/wp-content/uploads/2013/12/images-10.jpeg
017 - Maculele_sticks_2	https://flipcause-production-assets.s3.amazonaws.com/assets/uploads/gifts/crop_thumb/60e4944bc3130_MACULELE-STICKS-PAU-DE-MACULELE.jpeg
018 - Maculele_show_3	http://www.abada-berlin.de/wp-content/uploads/2013/04/DSC_3251.jpg
019 - Maculele_show_4	https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQvASn7Yuu90FXMsNGZdRGgXVDPRrKP35FTacGrodn_7FTc6XBylCa_C0jldxnQPjNBi9I&usqp=CAU

Γλωσσάρι

Το γλωσσάρι προέκυψε από δικές μου πληροφορίες και γνώσεις διασταυρωμένες από το βιβλίο *Carno de Capoeira*.

Abadá	<i>Αμπαντά</i>	Ονομασία για διάφορους τύπους ρούχων όπως οι στολές των λιμενικών. Σήμερα, αναφέρεται στα λευκά παντελόνια που φοράμε στις προπονήσεις.
Agogô	<i>Αγκογκό</i>	Ένα από τα κρουστά όργανα που χρησιμοποιείται στην roda και προέρχεται από την Αφρική. Αποτελείται από δυο σιδερένιες ή ξύλινες καμπάνες ενωμένες και παίζεται είτε με σιδερένια είτε ξύλινη μπαγκέτα.
Amazonas	<i>Αμαζόνας</i>	Μελωδία στο Berimbau.
Angola	<i>Ανγκόλα</i>	Χώρα της Αφρικής όπου θεωρείται και ο βασικός τόπος ανάπτυξης της Capoeira. Στυλ παραδοσιακής Capoeira.
Angoleiro	<i>Ανγκολέρου</i>	Αυτός που κάνει Capoeira Angola.
Apelido	<i>Απιλίδου</i>	Όνομα ή παρατσούκλι που αποκτά κανείς όταν κάνει Καποείρα, και δίνεται από κάποιον Mestre στο πρώτο batizado του μαθητή.
Arame	<i>Αράμι</i>	Σύρμα ή χορδή του Berimbau η οποία προέρχεται συνήθως από λάστιχο αυτοκινήτου.
Atabaque	<i>Αταμπάκι</i>	Το σημαντικότερο κρουστό της Capoeira από είναι φτιαγμένο από δέρμα ζώου τεντωμένο πάνω σε ξύλινο κύλινδρο και παίζεται με τα χέρια.

Axé	<i>Ασέ</i>	Η καλή ενέργεια που είναι απαραίτητη για να είναι μια roda ευχάριστη. Δίνεται από την θεότητα (orixá).
Berimbau	<i>Berimbau</i>	Είναι το κύριο όργανο της Capoeira. Αποτελείται από ένα κομμάτι ξύλο (μπιρίμπα) μια κολοκύθα μια χορδή και μια βέργα. Η χορδή τεντώνει στο ξύλο σε σχήμα τόξου η κολοκύθα χρησιμοποιείται σαν ηχείο και με την βέργα χτυπάμε την τεντωμένη χορδή.
Batizado	<i>Μπατιζάντο</i>	Τελετή μύησης στην Capoeira. Μεταφράζεται ως βάπτιση του μαθητή αφού εκεί παίζει για πρώτη φορά με προχωρημένους μαθητές και δασκάλους και αλλάζει ή αποκτά το πρώτο του κορδόνι.
Batuque	<i>Μπατούκι</i>	Παιχνίδι όπου οι παίκτες κάνουν κλωτσιές όρθιοι. Ο πατέρας το Mestre Bimba ήταν πρωταθλητής στο Μπατούκι. Έτσι ο Mestre Bimba με την ένωση της Capoeira Angola και του Batuque δημιούργησε την Capoeira Regional .
Bimba	<i>Μπίμπα</i>	Ο δημιουργός της Capoeira regional . Από τους πιο σημαντικούς παλιούς Mestre και capoeiristas όλων των εποχών.
Biriba	<i>Μπιρίμπα</i>	Το ξύλο από το οποίο φτιάχνεται το berimbau.
Cabaça	<i>Καμπάσα</i>	Νεροκολόκυθο. Το ηχείο του Berimbau
Camará	<i>Καμαρά</i>	Φίλος, σύντροφος, συμπαίκτης στην ρόντα,

		παράφραση της λέξης camarada.
Candomblé	<i>Καντομπλέ</i>	Θρησκεία των νέγρων jorubá στην Bahia.
Capoeira de Angola	<i>Καπουέρα Αγκόλα</i> τζι	Παραδοσιακό στυλ Capoeira που δημιουργήθηκε την εποχή των σκλάβων με αργό ρυθμό βασισμένο στην ginga και την πονηριά των παικτών. Εξειδικευμένος του είδους ο Mestre Pastinha.
Capoeira Regional	<i>Καπουέρα Χεζιονάου</i>	Capoeira πιο αμυντική όπου οι κινήσεις γίνονται γρήγορα και στην οποία έχουν εισαχθεί κινήσεις από άλλες πολεμικές τεχνες και ο capoeirista βρίσκεται σχεδόν πάντα σε όρθια θέση. Έχει πιο αθλητικό χαρακτήρα από την Αγκόλα και μπορεί να διδαχθεί με μέθοδο και κανόνες έτσι ώστε να χρησιμοποιηθεί σε πρωταθλήματα και αγώνες.
Capoeirista	<i>Καποεϊρίστα</i>	Αυτός που κάνει Capoeira.
Cavalaria	<i>Καβαλαρία</i>	Μελωδία στο berimbau που χρησιμοποιήθηκε στην δεκαετία του 20 για να προειδοποιήσει τους συμμετέχοντες ότι έρχεται η μονάδα ιππικού του φοβερού Υπασπιστή της αστυνομίας Pedrito (Pedro de Azevedo Gordilho). Ο Pedrito ήταν ο μεγαλύτερος διώκτης του Candomblé και της Capoeira την περίοδο του 1920-1927.
Caxixi	<i>Κασισί</i>	Μικρό ψάθινο καλαθάκι με σπόρους μέσα, που όταν κινείται παράγει ήχο. Το κρατάει στο χέρι ο παίκτης του berimbau για να γεμίζει τον ήχο.
Contramestre	<i>Κοντραμέστρι</i>	Δάσκαλος-εκπαιδευτής τελευταίου σταδίου εκμάθησης για να γίνει mestre.
Corde	<i>Κόρντα</i>	Κορδόνι φτιαγμένο από μαλλί, βαμβάκι ή από nylon, το οποίο δένεται στην μέση του capoeirista. Το χρώμα δηλώνει το επίπεδο του μαθητή. Στην Βραζιλία δεν υπάρχει κοινή χρωματολογική σειρά αλλά το κάθε grupo αποφασίζει τι χρώματα θα χρησιμοποιεί.

Corridos	<i>Κοχίντος</i>	Επιτάχυνση του ρυθμού έτσι ώστε να γίνει το παιχνίδι πιο γρήγορο.
Discípulo	<i>Ντισίπουλου</i>	Μαθητής και ακόλουθος ενός mestre.
Dobrão	<i>Ντομπράου</i>	Μεγάλο πορτογαλικό ασημένιο κέρμα από την εποχή της σκλαβιάς το οποίο χρησιμοποιείται για να πιέζουμε την χορδή στο berimbau.
Floreios	<i>Φλορέιους</i>	Προέρχεται από την λέξη flor που σημαίνει λουλούδι. Έτσι ονομάζονται όλες οι ακροβατικές κινήσεις στο έδαφος ή στον αέρα που προσφέρουν ομορφιά στο παιχνίδι.
Formatura	<i>Φορματούρα</i>	Τελετή αναγνώρισης ως mestre στην Capoeira.
Ginga	<i>Ζίνγκα</i>	Η βάση της Capoeira . Από εκεί ξεκινούν όλες οι κινήσεις. Ταλάντωση/μετακίνηση από δεξιά στα αριστερά δίνοντας ροή στο παιχνίδι.
Graduado	<i>Γκραντουάντου</i>	Επίπεδο μαθητή στο οποίο μπορεί να αρχίσει να διδάσκει.
Grão-Mestre	<i>Γκράου-μέστρι</i>	Το υψηλότερο επίπεδο που μπορεί να φτάσει κάποιος στην Capoeira.
Gunga	<i>Γκούγκα</i>	Το berimbau με πολύ μεγάλη cabaça, δηλαδή το μπάσο.
Idalina	<i>Ινταλίνα</i>	Γυναικείο όνομα, παιχνίδι Capoeira όπου χρησιμοποιούνται ξυράφια
Iê	<i>Ιέ</i>	Χρησιμοποιείται αποκλειστικά στα τραγούδια της Capoeira για να δηλώσει προσοχή, παρέμβαση ή ησυχία. Σε πολλές περιπτώσεις το φωνάζουν πριν το τραγούδι έτσι ώστε όλοι οι Capoeiristas να δώσουν προσοχή σε αυτό που πρόκειται να γίνει.
Iniciante	<i>Ινιστιάντσι</i>	Αρχάριος μαθητής.
Instrutor	<i>Ινστρουτόρ</i>	Ένα επίπεδο πάνω από το Graduado στο οποίο ο μαθητής προετοιμάζεται για να γίνει professor

		(δάσκαλος).
luna	<i>Ιούνα</i>	Παιχνίδι με μελωδία χωρίς στίχους στο οποίο παίζουν προχωρημένοι μαθητές με πολλά ακροβατικά. Δημιουργήθηκε απο τον mestre Bimba. Ο Bimba υποστήριζε πως είναι μίμηση απο το κελάδημα-κάλεσμα των πουλιών luna όταν το αρσενικό καλούσε το θηλυκό και αυτό του απαντούσε.
luna da Morte	<i>Ιούνα ντα Μόχτσι</i>	Μελωδία που παίζεται σε τιμή αποθανόντα Capoeirista
Jogador	<i>Ζογκαντόρ</i>	Κάποιος που κάνει Capoeira.Παίκτης.
Jogar	<i>Ζογκάρ</i>	Παίζω Capoeira.
Jôgo de Compra	<i>Ζόγκου ντι κόμπρα</i>	Αγορά του παιχνιδιού. Όταν κάποιος θέλει να μπει στην roda να παίξει με κάποιον από τους δύο τεντώνει το χέρι του ανάμεσα από τα δύο άτομα και παίξει με αυτόν που κοιτάει. Επίσης πολλές φορές αποχωρεί αυτός που είχε μπει πρώτος.
Jôgo de Compra Pela Volta ao Mundo	<i>Ζόγκου ντι κόμπρα πέλα βόουτα άου μούντου</i>	Όταν κάποιος θέλει να παίξει στην roda τρέχει κυκλικά εσωτερικά πηγαίνοντας στην bateria (ορχήστρα) για να τον δουν οι υπόλοιποι και να γίνει η αλλαγή.
Jôgo de Dentro	<i>Ζόγκου ντι ντέντρου</i>	Παρόμοιο στυλ παιχνιδιού με την Angola δίνοντας όμως βάση στην τεχνική των παικτών. Κοντινό παιχνίδι.
Jôgo de Fora	<i>Ζόγκου ντι Φόρα</i>	Παιχνίδι Capoeira regional. Παιχνίδι μακρινό.
Jôgo de Traira	<i>Ζόγκου δε Τράιρα</i>	Παιχνίδι πονηρό όπου ο παίκτης πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός.
Jôgo	<i>Ζόγκου</i>	Το παιχνίδι.Όταν δύο παίκτες κάνουν Capoeira,ο ένας με επίθεση και ο άλλος με άμυνα ή αντεπίθεση.
Ladainha	<i>Λανταίνια</i>	Εισαγωγικό τραγούδι στην roda όπου ο

		τραγουδιστής εξιστορεί γεγονότα απο την εποχή της σκλαβιάς ή πράξεις μεγάλων caroeiristas.
Ligeiro	<i>Λιζέιρου</i>	Γρήγορος, ευκίνητος, ανέντιμος.
Luanda	<i>Λουάντα</i>	Πρωτεύουσα της Angola.
Maculelê	<i>Μακουλελέ</i>	Μίξη διαφόρων χωρών με πολεμικό χαρακτήρα όπου χρησιμοποιούνται ξύλα. Προέρχεται απο το Santo Amaro και είναι κατάλοιπο των αρχαίων Cucumbis. Έχει ενταχθεί και στην Caroeira και χρησιμοποιείται σε παρουσιάσεις και τελετές batizado.
Malandragem	<i>Μαλαντράζεμ</i>	Πονηριά, πανουργία.
Malandro	<i>Μαλάντρο</i>	Ο άπιστος, πονηρός, κακός, του δρόμου. Άνθρωπος που δεν του αρέσει να δουλεύει.
Malavolente	<i>Μαλαβολέντι</i>	Άνθρωπος με κακές προθέσεις.
Mandinga	<i>Μαντίνγκα</i>	Οι κινήσεις ,τεχνάσματα που έχουν ως σκοπό να ξεγελάσουν τον αντίπαλο στο jôgo της Caroeira. Επίσης ονομασία των σκλάβων για την μαγεία.
Mandingueiro	<i>Μαντιγκέρο</i>	Αυτός που παίζει με κακία, πονηριά και χρησιμοποιεί τεχνάσματα για να ξεγελάσει τον αντίπαλό του. Αυτός που κάνει μάγια.
Mestrando	<i>Μεστράντο</i>	Το υψηλότερο επίπεδο μεταξύ μέστρε και μαθητή. Ουσιαστικά σε αυτό το επίπεδο ο μαθητής έχει τον απόλυτο έλεγχο στην Caroeira και δημιουργεί την φιλοσοφία που θα χρειαστεί για να διδάξει ως mestre.
Mestre	<i>Μέστρε</i>	Το υψηλότερο επίπεδο που μπορεί να φτάσει κανείς στην Caroeira. Αρχηγός ομάδας (grupo). Οι mestres είναι αυτοί που δημιουργούν τα διαφορετικά στυλ της κάθε ομάδας.
Mocambo	<i>Μοκάμπου</i>	Προσωρινή κοινότητα σκλάβων.

Navalha	<i>Ναβάλια</i>	Το ξυράφι. Το χρησιμοποιούσαν στην Capoeira στις αρχές του αιώνα.
Negaças	<i>Νεγκάσας</i>	Αλληλουχία κινήσεων για να δοκιμαστεί η άμυνα του αντιπάλου.
Negativa	<i>Νεγκατσιβα</i>	Άρνηση.
Oxalá	<i>Οσαλά</i>	Θεότητα. Ο ογιά των πάντων και ο δημιουργός του ανθρώπου. Παρουσιάζεται με την μορφή του Χριστού.
Oxossi	<i>Οσοσί</i>	Ογιά της νύχτας, του κυνηγιού και της άγριας φύσης. Σχετίζεται με την σελήνη και την νύχτα.
Oxum	<i>Οσούμ</i>	Ογιά των ποταμών, των ρεμάτων, των πηγών του γλυκού νερού.
Pandeiro	<i>Παντίερο</i>	Το ντέφι. Κρουστό όργανο που χρησιμοποιείται στην Capoeira και αποτελείται από ένα ξύλινο δακτύλιο με μεταλλικούς δίσκους πάνω στο οποίο βρίσκεται ένα τετρωμένο δέρμα. Παίζεται χτυπώντας τα δάχτυλα και την παλάμη πάνω στο τετρωμένο δέρμα. Μπορεί να παιχτεί ακόμα και με τον αγκώνα αλλά και τα πόδια.
Parada de Força	<i>Παράντα ντι Φόρσα</i>	Το σύνολο των κινήσεων που απαιτούν μυϊκή δύναμη και στήριξη στα χέρια.
Parafuso	<i>Παραφούζο</i>	Βίδα.
Pastinha	<i>Παστίνια</i>	Ένας από τους πιο γνωστούς και σημαντικούς mestre της Capoeira. Εμπνευστής της Capoeira Angola η οποία είναι η βάση της Capoeira. Κατά βάση χρησιμοποιούσε την Capoeira του δρόμου, με κάποιες προσθήκες βασικών αρχών έτσι ώστε να μπορεί να διδάσκει σε σχολές.
Pé do Berimbau	<i>Πε ντου μπεριμπάου</i>	Η θέση ακριβώς μπροστά από το μπιριμπάου.
Pedrito	<i>Πεντρίτου</i>	Υποκοριστικό του Pedro. Το όνομα του αρχηγού της αστυνομίας της Bahia (Pedro de Azevedo Gordilho). Γνωστός για το κυνηγητό και τον φόβο

		που έσπερνε στους capoeiristas και candomblés.
Ponte	<i>Πόντσι</i>	Στάση που γίνεται γέρνοντας το σώμα προς τα πίσω από όρθια θέση μέχρι να ακουμπήσουν τα χέρια κάτω.
Puxada de rede	<i>Πουσάντα ντι χέντι</i>	Θεατρική αναπαράσταση ψαρέματος. Παίζεται συνήθως σε παραστάσεις και batizados.
Quadra	<i>Κουάντρα</i>	Μικρά τραγούδια με 4-6 στίχους χωρίς διακοπή με σκοπό να προειδοποιήσουν κάποιον φίλο ή εξιστορούν μύθους της roda.
Quebra-Bunda	<i>Κέμπρα Μπούντα</i>	Παραλλαγή της Capoeira, ο χορός του γέρου. Επαρχιακός χορός, χωρίς συμμετοχή γυναικών.
Queda	<i>Κέντα</i>	Πτώση, πέσιμο.
Queda de rim	<i>Κέντα ντι χίν</i>	Κίνηση στην οποία στηριζόμαστε στο σημείο του σώματος όπου βρίσκονται περίπου τα νεφρά.
Queda de quatro	<i>Κέντα ντι κουάτρο</i>	Κίνηση στην οποία στηριζόμαστε και στα τέσσερα άκρα του σώματος μας.
Queixada	<i>Κεσάντα</i>	Χτύπημα που στοχεύει στο σαγόνι.
Queixo	<i>Κέισου</i>	Το σαγόνι/ πηγούνι.
Quilombo	<i>Κιλόμπου</i>	Καταφύγιο σκλάβων μετά την απόδραση από την φυτεία. Πρόχειρη κοινότητα περαστικών σκλάβων. Μέρος όπου κρύβονταν οι σκλάβοι. Το πιο γνωστό quilombo λεγόταν Palmares.